

Права і свободи людини

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>16 Хімічна та біоінженерія</i>
Спеціальність	<i>161 Хімічні технології та інженерія</i>
Освітня програма	<i>Промислова екологія та ресурсоефективні чисті технології</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна (денна)/дистанційна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>2 кредити (60 годин)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік/Модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>2 години на тиждень (1 година лекційних та 1 година практичних занять)</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор та практичні: Кудерська Ірина Олександрівна</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipk.kpi.ua/</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Права і свободи людини» є нормативною, розроблена на здобуття знань про одну з найважливіших цінностей цивілізації – права людини та формування високої культури правового мислення, здатності об'єктивно сприймати правові явища та політичні процеси у контексті сталого розвитку, що відбуваються в нашому суспільстві і застосовувати отримані знання в повсякденному житті та практичній діяльності.

Дисципліна покликана ознайомити студентів із сучасним інститутом прав людини, міжнародною та українською нормативною базою в цій галузі, принципами громадянського суспільства та сталим розвитком, як найперспективнішою ідеологією XXI століття.

Відповідно до освітньо-професійних програм (ОПП) першого «бакалаврського» рівня вищої освіти після вивчення дисципліни студенти мають набути наступних **компетентностей**:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (К 02).
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (К 07).
- Здатність проектувати хімічні процеси з урахуванням технічних, законодавчих та екологічних обмежень (К 11).

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти мають продемонструвати такі **програвні результати навчання**:

- Розробляти і реалізовувати проекти, що стосуються технологій та обладнання хімічних виробництв, беручи до уваги цілі, ресурси, наявні обмеження, соціальні та економічні аспекти та ризики (ПР 05).
- Обговорювати результати професійної діяльності з фахівцями та нефахівцями, аргументувати власну позицію (ПР 10).
- Розуміти принципи права і правові засади професійної діяльності (ПР 12).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна «Права і свободи людини» знаходиться в певному зв'язку з іншими дисциплінами циклу соціально-гуманітарної підготовки студентів. Для вивчення даного курсу, студенту достатньо володіти знаннями, засвоєними після вивчення шкільного курсу «Правознавства» та мати базові навички використання текстового редактора на комп'ютері.

Необхідно також мати загальне розуміння регулювання правовідносин в суспільстві та реалізації своїх прав та свобод у повсякденному житті.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	6
Розділ 1. Сутність держави і права, їх значення для формування громадянського суспільства				
Тема 1.1. Передумови виникнення, ознаки та функції держави. Громадянське суспільство та правова держава.	6	2	2	2
Тема 1.2. Право як інструмент для регулювання суспільних відносин. Правовий статус особи, співвідношення понять «права», «свободи» та «обов'язки».	8	4	2	2
Разом за розділом 1	12	6	4	2
Тема 2.1. Основи публічного (конституційного, кримінального, адміністративного) права	6	2	2	2
Тема 2.2. Основи приватного (цивільного, господарського, трудового) права	10	4	2	4
Разом за розділом 2	16	6	4	6
Розділ 3. Реалізація прав людини як запорука сталого розвитку				
Тема 3.1. Сталий розвиток суспільства як глобальний виклик XXI століття	8	2	4	2
Тема 3.2. Реалізація прав людини як невід'ємний фактор суспільного прогресу	8	2	4	2
Тема 3.3. Інститут прав людини в контексті переходу на засади сталого розвитку	6	2	2	2
Разом за розділом 3	22	6	10	6
Модульна контрольна робота (МКР)	2		2	2
Залік	8		2	6
Всього годин	60	18	18	24

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

а. Базова література

1. Правознавство: підручник / Г.І. Балюк, Е.Ф. Демський, В.С. Ковальський [та ін.]; за відп.ред. О.В. Дзери. - 11-те (12-те) вид., перероб.і допов. - Київ: Юрінком Інтер, 2017 (2018, 2019).
2. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева. - К.: Юрінком Інтер, 2015.
3. Совгиря О.В. Конституційне право України: Повний курс: навчальний посібник. - К.: ЮрінкомІнтер, 2019.
4. Мельник Р.С. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях: навчальний посібник. - К.: ЮрінкомІнтер, 2019.
5. Іншин М.І. Трудове право України: підручник. - К.: ЮрінкомІнтер: Буква Закону, 2019.
6. Бервено С.М. Цивільне право України. Загальна частина: підручник. - К.: ЮрінкомІнтер, 2018.

б. Допоміжна література:

1. Копиленко О.Л. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навчальний посібник. - К.: ЮрінкомІнтер, 2016.
2. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: теорія та практика: Монографія. - Львів: Растр-7, 2018.

Зазначену літературу можна знайти в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка та мережі Інтернет.

Для пошуку НПА та судової практики необхідно використовувати офіційні інтернет-портали:

rada.gov.ua - Офіційний портал Верховної Ради України

court.gov.ua – Судова влада України

Навчальний контент

3. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

На лекціях дається матеріал для опрацювання під запис.

Семінарські заняття проводяться у формі опитування, доповідей та колективних дискусій.

Лекційні заняття

Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
Лекція 1 (тема 1.1.) Передумови виникнення, ознаки та функції держави. Громадянське суспільство та правова держава. Передумови виникнення держави – економічні, соціальні та політичні. Основні теорії походження держави, її історичні типи. Сутність, функції і форми – правління, державного устрою, політичного режиму - держави. Поняття громадянського суспільства, його особливості та інститути. Особливості формування

громадянського суспільства в Україні. Теорія правової та соціальної держави.

Завдання на СРС:

1. Пригадайте, коли і де виникли перші держави в історії людства. Чому вони виникали?
2. Держава - це складне специфічне соціальне явище, тому в різні часи виникало досить багато теорій, кожна з яких по-своєму намагалася пояснити причини, що впливали на походження держави. Які з цих теорій ви можете назвати? Яка з названих теорій найбільше відповідає вашим уявленням про державу? Чому?

Лекція 2. (тема 1.2.) Право як інструмент для регулювання суспільних відносин.

Передумови виникнення права. Поняття та ознаки права (регулятивний характер, нормативність, загальнообов'язковість, формальна визначеність, системність). Функції права.

Співвідношення понять «право» та «закон». Поняття «нормативно-правовий акт». Види нормативно-правових актів. Правова норма.

Форми реалізації права та основні способи його захисту.

Завдання на СРС:

1. Чи є принцип верховенства права важливим для життя суспільства? Чому?
2. Чому право посідає важливе місце у житті суспільства, незважаючи на існування значної кількості інших норм?

Лекція 3. (тема 1.2.) Правовий статус особи, співвідношення понять «права», «свободи» та «обов'язки».

Правовий статус особи як система гарантованих державою прав, свобод, обов'язків та відповідальності. Терміни «людина» та «громадянин» у контексті визначення правового статусу суб'єкта. Основні ідеї, «підвалини» правового статусу особи.

Поняття «правосуб'єктність», «правоздатність» та «дієздатність». Правовідносини як різновид суспільних відносин.

Сутність прав, свобод та обов'язків як невід'ємних складових правового статусу, співвідношення між поняттями.

Завдання на СРС:

1. Чому правовідносини називають *"життям" права*?
2. Назвіть базові права людини, які їй належать від народження.

Лекція 4. (тема 2.1.) Основи публічного (конституційного, кримінального, адміністративного) права

Характеристика конституційного, адміністративного та кримінального права як галузей права України.

Конституція України як основний закон держави. Види прав людини і громадянина. Невідчужуваність та непорушність прав. Громадянство. Форми народовладдя в Україні.

Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Адміністративне правопорушення, його складові. Адміністративні стягнення: поняття, види. Адміністративна відповідальність.

Кримінальний кодекс України (ККУ). Злочин: поняття, ознаки, види. Склад злочину; вина, форми вини.

Завдання на СРС:

1. Чому Конституція України закріплює невеликий за обсягом перелік обов'язків людини і громадянина?

2. Чому народне волевиявлення ніколи не може бути повним за обсягом?
3. Яку мету переслідують адміністративні стягнення?
4. У чому полягають особливості адміністративної відповідальності?
5. Чи не є кара виявом принципу первісних часів *"око за око, зуб за зуб"*? Чому?
6. Чим покарання відрізняється від адміністративного стягнення?
7. Як ви вважаєте, до яких суспільних наслідків могла б призвести відсутність у законодавстві кримінальної відповідальності?

Лекція 5. (тема 2.2.) Основи приватного (цивільного, господарського, трудового) права

Загальна характеристика цивільного права України. Цивільно-правові відносини. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування і соціальне буття фізичної особи. Поняття та види договірних зобов'язань. Цивільно-правова відповідальність.

Право на підприємницьку діяльність. Поняття та сутність господарських правовідносин. Підприємницька діяльність, суб'єкти підприємницької діяльності.

Право на працю. Загальний порядок укладання трудового договору. Трудовий договір, трудова угода, трудовий контракт: порівняльна характеристика. Підстави припинення трудового договору. Робочий час і час відпочинку за чинним законодавством про працю України. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність.

Завдання на СРС:

1. Неофіційна назва чинного Цивільного кодексу України - *"Економічна конституція держави"*. Вважається, що застосування його положень призведе до значних суспільних зрушень і, таким чином, сприятиме розбудові в Україні громадянського суспільства та зростанню добробуту її громадян, оскільки безправний не може бути заможним. Чи погоджуєтесь ви з цим? Чому?
2. Які можна виокремити специфічні ознаки підприємницької діяльності в порівнянні з іншими видами діяльності?
3. У чому полягають особливості дисциплінарної і матеріальної відповідальності порівняно з іншими видами юридичної відповідальності (кримінальною, адміністративною, цивільною)?

Лекція 6 (тема 3.1.) Сталий розвиток суспільства як глобальний виклик XXI століття

Актуальність проблеми сталого розвитку. Причини виникнення ідей сталого розвитку («криза цивілізацій», «холодна війна»). Термін «глобалізація» та «глобальні проблеми». Поняття та сутність сталого розвитку. Взаємозв'язок окремої людини та людства в цілому з природою.

Основні засади сталого розвитку у юридичному полі.

Завдання на СРС:

1. Охарактеризуйте вплив глобалізації на процес сучасного світового розвитку.
2. Розкрийте головну мету сталого розвитку суспільства та основні його цілі
3. У чому полягає небезпека великого розриву у рівнях споживання між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються ?
4. На яких засадах, на вашу думку, має будуватися система права, що покликана забезпечити сталий розвиток суспільства?

Лекція 7 (тема 3.2.) Реалізація прав людини як невід’ємний фактор суспільного прогресу

Поняття людського розвитку, методи його вимірювання. Поняття «суспільний прогрес» та його сутність. Рівень життя і людський розвиток. Залежність рівня життя суспільства від можливості людини реалізовувати свої права та свободи.

Національні та міжнародні механізми забезпечення прав людини.

Правосвідомість у соціально-політичному розвитку людини: поняття, структура, види.

Завдання на СРС:

1. Чому ООН опікується питаннями людського розвитку?
2. У чому полягає актуальність проблеми бідності та соціальної нерівності і яким чином це відображається на право реалізації для населення?
3. Охарактеризуйте значення людського розвитку як складової сталого розвитку суспільства.

Лекція 8 (тема 3.3.) Інститут прав людини в контексті переходу на засади сталого розвитку

Сучасні проблеми та характерні особливості розвитку прав людини у контексті глобалізації. Юридичне забезпечення цілей розвитку тисячоліття (подолання бідності, забезпечення якісної освіти впродовж життя, забезпечення ґендерної рівності, зменшення дитячої смертності, поліпшення здоров’я матерів, обмеження поширення ВІЛ/СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденцій до скорочення їхніх масштабів, сталий розвиток довкілля) та Україна. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку.

Правова культура населення: поняття, види, способи підвищення рівня.

Завдання на СРС:

1. Охарактеризуйте основні проблеми економічного та соціального розвитку в Україні.
2. Якими є основні завдання в правовій сфері при переході до сталого розвитку?
3. Освіта як інструмент підвищення рівня правової культури населення: проблема ефективності та напрями реформування

Практичні заняття

Плани практичних занять з курсу «Права і свободи людини» для студентів розроблені згідно з навчальним планом Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Мета практичних занять – надати допомогу при поглибленому вивченні теоретичних положень курсу, виробити у студентів вміння правильно орієнтуватися та застосовувати законодавство при реалізації прав, свобод та обов’язків людини і громадянина.

Для підготовки до практичних занять необхідно використовувати лекційні нотатки, рекомендовану літературу та чинне законодавство України з відповідної теми.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	Тема 1.1. Передумови виникнення, ознаки та функції держави. Громадянське суспільство та правова держава. Очікується, що на занятті під керівництвом викладача будуть обговорюватись поняття та ознаки держави; теорії походження держави; форми держави та функції держави

	Студент повинен уміти пояснити, яка саме відмінність між такими поняттями, як: монархія - республіка; абсолютна монархія - обмежена монархія; парламентська республіка - президентська республіка; імперія - федерація - конфедерація - унітарна держава; авторитарний режим - тоталітарний режим - демократичний режим. Окрім того, очікується, що у форматі дискусії під керівництвом викладача, студенти з'ясують сутність громадянського суспільства та особливості його формування в Україні, обговорять принципи та інститути громадянського суспільства та роль кожної людини зокрема у процесі його формування. Завдання для поточного контролю: Підготувати доповідь - презентацію "Загальна характеристика політичного устрою держави" та презентувати аудиторії. (Завдання № 1)
2	Тема 1.2. Право як інструмент для регулювання суспільних відносин. Очікується, що на занятті студенти шляхом дискусії закріплять знання щодо передумов виникнення права, місця правових норм у системі соціальних норм, поняття та структури правових норм (гіпотеза, диспозиція, санкція), джерел права та функцій права як основних напрямків його дії. Окрім того, важливо з'ясувати, що таке форма реалізації права і яких видів вона буває (дотримання, виконання, використання). Студент повинен уміти пояснити, яка саме відмінність між такими поняттями, як: закон - підзаконний акт; правовий звичай - правовий договір - правовий прецедент; гіпотеза - диспозиція - санкція; галузь права - інститут права.
3	Тема 1.2. Правовий статус особи, співвідношення понять «права», «свободи» та «обов'язки». Очікується, що на занятті студенти обговорюватимуть поняття та основні складові правового статусу особи та правовідносин, характерні особливості, що дозволяють відрізнити правовідносини від інших видів суспільних відносин, правосуб'єктність фізичних осіб (правоздатність, дієздатність, деліктоздатність). Студент повинен уміти пояснити, яка саме відмінність між такими поняттями, як право - обов'язок; людина - громадянин; правосуб'єктність - дієздатність - правоздатність - деліктоздатність.. Завдання для поточного контролю: Вирішити кейс (Додаток №1; Завдання № 2).
4	Тема 2.1. Основи публічного (конституційного, кримінального, адміністративного) права Очікується, що на занятті під керівництвом викладача студентами будуть обговорюватись наступні питання: • значення Конституції України серед інших нормативно-правових актів; • види конституційних прав та обов'язків людини і громадянина; • відмежування адміністративного права від інших галузей права; • складові адміністративного правопорушення та види адміністративних стягнень; • поняття адміністративної процедури та адміністративної послуги; • поглиблять розуміння основоположних понять кримінального права таких як «склад

	злочину», «форма вини», «види покарань за злочин». Студент повинен уміти пояснити, яка саме відмінність між такими поняттями, як: писана конституція - неписана конституція; гнучка конституція - жорстка конституція; адміністративна відповідальність - адміністративне стягнення; адміністративний проступок – злочин. Завдання для поточного контролю: Вирішити кейс (Додаток 1; Завдання № 3-5).
5	Тема 2.2. Основи приватного (цивільного, господарського, трудового) права Очікується, що на занятті студенти закріплять знання про: • основні права, що передбачені Цивільним кодексом України; • зміст договору і види цивільно-правових договорів; • поняття «підприємницька діяльність» та «суб'єкт господарювання»; • види суб'єктів господарювання; • процедура укладання трудового договору; • підстави припинення трудових відносин; • сутність матеріальної та дисциплінарної видів відповідальності. Студент повинен уміти пояснити, яка саме відмінність між такими поняттями, як: цивільна дієздатність - цивільна правоздатність; фізична особа - юридична особа; речі – майно; товариство з обмеженою відповідальністю – товариство з додатковою відповідальністю; робітник - працівник; документи, які подаються при працевлаштуванні - документи, які пред'являються при працевлаштуванні. Завдання для поточного контролю: Вирішити кейс (Додаток 1; Завдання № 6).
6	Тема 3.1. Сталий розвиток суспільства як глобальний виклик XXI століття Очікується, що на занятті під керівництвом викладача студенти будуть обговорювати актуальність проблем сталого розвитку і причини виникнення, власне, його ідей (у правовому, політичному, соціальному, науковому аспектах; закріплять знання щодо глобалізації (як об'єктивного процесу тісної взаємозалежності різних країн і народів світу, перш за все, у економічній сфері, але також у сферах інформації, культури, технологій, управління) та глобальних проблем (як сукупності соціоприродних проблем, від вирішення яких залежить соціальний прогрес людства та збереження цивілізації). Окрім того, важливо розкрити сутність поняття «сталий розвиток» як концепції стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Завдання для поточного контролю: Вирішити тести. Відповіді обґрунтуйте (Додаток №1; Завдання № 7).
7	Тема 3.2. Реалізація прав людини як невід'ємний фактор суспільного прогресу

	Очікується, що на занятті студенти закріплять знання щодо понять «людського розвитку» та «суспільного прогресу», з'ясують співвідношення між цими термінами; встановлюватимуть закономірності між рівнем життя людей і можливостями реалізації ними їх прав і свобод на практичних кейсах; обговорюватимуть дієвість того чи іншого механізму забезпечення прав людини у конкретних ситуаціях. Окрім того, у форматі дискусії, буде розкрито сутність поняття «правосвідомість» (як уявлення та відношення людей до діючого права, знання міри в поведінці людей з погляду на права та обов'язки) і її роль у соціально-політичному розвитку населення. Завдання для поточного контролю: Вирішити тести. Відповіді обґрунтуйте (Додаток №1; Завдання № 8).
8	Тема 3.3. Інститут прав людини в контексті переходу на засади сталого розвитку Очікується, що студенти будуть обговорювати сучасні проблеми та характерні особливості розвитку прав людини у контексті глобалізації та оптимальне юридичне забезпечення цілей розвитку тисячоліття (подолання бідності, забезпечення якісної освіти впродовж життя, забезпечення гендерної рівності, зменшення дитячої смертності, поліпшення здоров'я матерів, обмеження поширення ВІЛ/СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденцій до скорочення їхніх масштабів, сталий розвиток довкілля), а також охарактеризують національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку, зокрема – перехідний тип економіки, високоосвічене населення, сприятливе географічне розташування територій, тощо. Завдання для поточного контролю: Кейс. Аналізуючи проблеми та перспективи реалій українського суспільства, розробіть програму, яка передбачає ряд заходів щодо підвищення правової культури населення.

4. Самостійна робота студента

Види самостійної роботи:

1. Підготовка до аудиторних занять.

Питання, що зазначені у розділі «Методика опанування навчальної дисципліни» (Лекційні заняття) – до кожної теми лекційного заняття відповідно – потребують самостійного опрацювання студентом.

2. Аналіз конкретних навчальних ситуацій (case study) – метод навчання, призначений для вдосконалення навичок і отримання досвіду в наступних областях:

- виявлення, відбір і вирішення проблем;
- робота з інформацією - осмислення значення деталей, описаних в ситуації;
- аналіз і синтез інформації і аргументів ;
- робота з припущеннями і висновками;
- оцінка альтернатив;
- слухання і розуміння інших людей - навички групової роботи.

Кейс повинен:

- бути написаний простою і дохідливою мовою;
- повністю відображати сутність проблематики;
- містити власне бачення студента вирішення поставленої задачі;
- бути обґрунтованим.

Обсяг «кейсу» становить 2-5 сторінок.

Рішення кейсів рекомендується проводити в 5 етапів:

Перший етап - знайомство з ситуацією, її особливостями.

Другий етап - виділення основної проблеми (основних проблем), виділення факторів і персоналій, які можуть реально впливати.

Третій етап - пропозиція концепцій або тим для «мозкового штурму».

Четвертий етап - аналіз наслідків прийняття того чи іншого рішення.

П'ятий етап - рішення кейса - пропозиція одного або декількох варіантів (послідовності дій), вказівка на можливе виникнення проблем, механізми їх запобігання та вирішення.

Кейс вирішується студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача.

Політика та контроль

5. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування лекцій та семінарських занять є обов'язковим.

Правила поведінки на заняттях: активність, високий рівень підготовки та дисципліна. На семінарських заняттях можна користуватись технічними засобами, мобільними телефонами, ноутбуками при опрацюванні нормативно-правових актів. Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Буде вимагатись активна участь студента на практичних заняттях. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а практичні завдання виконані студентом. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

6. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на практичних заняттях;
- 2) участь у практичних вправах на семінарських заняттях;
- 3) дві контрольні роботи;
- 4) за необхідності – залік.

Поточний контроль: опитування за темою заняття, участь у практичних тематичних вправах, виконання завдань.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань.

З деталізованими очікуваннями від роботи студентів на кожному практичному занятті, запланованими для кожного заняття результатами навчання та змістом практичних вправ можна ознайомитись у робочій програмі дисципліни.

Належна підготовка студента до практичного заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог програми.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на практичних заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 6-8 практичних заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6-8 практичних заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного Кампусу.

Передбачається проведення двох контрольних робіт - в період першого і другого календарних контролів відповідно.

Підсумковий рейтинг студента (Табл.1):

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на семінарських заняттях (відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на практичних заняттях)	40	5	8	40
3.	Участь у практичних вправах, вирішення ситуаційних завдань	30	5	6	30
5.	Модульна контрольна робота	30	15	2	30
	Всього				100

Робота на семінарських заняттях (Табл.2):

(максимальна кількість балів на одному семінарському занятті складає 5)

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших студентів у процесі дискусії	5
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді	3-4
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення завдання без обґрунтування	1-2

Додаткові та штрафні бали (Табл.4):

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у роботі неформального дебатного гуртка щодо прав людини	10 балів	Роботи, які здаються із порушенням термінів виконання (пізніше, ніж через тиждень після проведення відповідного заняття), не оцінюються	0 балів

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 40 + 30 + 30 = 100 \text{ балів.}$$

Семестровий контроль: залік

Студенти, які набрали протягом семестру 60 і більше балів ($RD \geq 0,6 R$) отримують залік так званим “автоматом” відповідно до набраного рейтингу.

Студент, який отримав менше 60 балів – здає залік. Умовою допуску до заліку є відвідання або відпрацювання не менше ніж 60% семінарських занять і виконання як мінімум однієї контрольної роботи.

Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може здати залік.

Залік проходить у формі усного опитування по всіх темах навчальної дисципліни.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

7. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при вирішенні завдання чи підготовці до практичного заняття. Якщо після цього студент презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено: викладачем кафедри господарського та адміністративного права Куляшею Марією Вікторівною

викладачем кафедри господарського та адміністративного права Кухарчук Анастасією Миколаївною

Ухвалено кафедрою господарського та адміністративного права (протокол №3 від 19.10.2020 р.)

Погоджено Методичною радою університету (протокол №6 від 25.02.2021 р.)

Завдання № 1. Підготувати доповідь - презентацію *"Загальна характеристика політичного устрою держави"*:

1. Форма правління:

- А) монархія (абсолютна, обмежена);
- Б) республіка (парламентська, президентська, змішана)

2. Хто саме знаходиться при владі

(представники якого класу /або частини класу, соціальна група, політична партія тощо)

3. Форма державного устрою:

- А) унітарна держава;
- Б) федерація;
- В) конфедерація

4. Політичний режим:

- А) демократія;
- Б) авторитаризм;
- В) теократія;
- Г) тоталітаризм

5. Політичний устрій держави:

- А) Глава держави, його повноваження;
- Б) законодавчі органи (структура, порядок формування, повноваження);
- В) виконавчі органи (порядок формування, функції, підпорядкованість);
- Г) судові органи;
- Д) взаємодія законодавчої, виконавчої, судової влади

6. Права громадян (підданих):

- А) виборче право (активне виборче право, пасивне виборче право, віковий ценз, ценз осідлості, мовний ценз, ценз судимості тощо);
- Б) соціально-економічні права і свободи;
- В) політичні права і свободи;
- Г) особисті права і свободи;
- Д) можливість реалізації гарантованих законом прав

7. Основні політичні партії і громадські рухи (коротка характеристика програм, методів їх реалізації, вплив на різні верстви населення)

8. Коротка узагальнена оцінка політичного устрою і перспектив його розвитку.

Завдання (кейс) № 2. У первісному суспільстві звичай *кровної помсти* був обов'язковим. Вважалося, що душа людини, яка не помстилася, не знайде спокою. Людство змінювалося, але кровна помста не йшла в минуле. Навіть нині вона інколи нагадує про себе якоюсь страшною трагедією. Одним із найпоширеніших звичаїв помсти було правило *таліону* (лат. «відплата») за яким злодій мав зазнати через покарання такі самі страждання і збитки, яких він завдав потерпілому. Основою цього правила є принцип *«око за око, зуб за зуб»*. В основі правила таліону були уявлення людей, хоча й примітивні, про справедливість. Яскравим прикладом є той факт, що злодія не карали до тих пір, поки він не одужає сам. Адже треба було точно визначити, які збитки нанесені людині, і лише тоді застосовувати до злодія рівноцінне покарання. Як ви вважаєте, чи треба засуджувати людей первісного суспільства за використання кровної помсти, а згодом — правила таліону? Чи потрібно вводити правило таліону в сучасне законодавство? Свою точку зору обґрунтуйте.

Завдання (кейс) № 3. Прокоментуйте наведене висловлювання: *"Кожен парламент у тій чи іншій державі є дзеркальним відображенням інтелектуального рівня суспільства, яке його обрало"* (Шарль Голль).

Завдання (кейс) № 4. Прокоментуйте **висновок** Конституційного суду у справі **№ 1-3/2018(2717/14): Зміст ситуації:** Україна не може гарантувати своїм громадянам постійні і безперебійні соціальні виплати на дітей.

Завдання (кейс) № 5. Покупець, перебуваючи у магазині, ненароком зачіпає товар, унаслідок чого він розбивається чи пошкоджується. Адміністрація магазину вимагає від покупця оплатити вартість розбитого /пошкодженого товару.

Завдання (кейс) № 6. До вас звернувся за допомогою ваш знайомий. Упродовж 12 років він працював водієм, має перший клас і право керувати всіма типами транспортних засобів. За роботу отримував неодноразові заохочення. Разом з ним працює молодий хлопець, стаж якого 3 роки, має третій клас водія. Нещодавно одна автомашина підприємства вийшла з ладу, отже, один з водіїв виявився зайвим. 11 травня вашого знайомого попередили про звільнення за скороченням штату з 11 червня. Ваш знайомий вважає, що його звільнили з роботи незаконно. Які питання вам необхідно з'ясувати додатково для того, щоб дати йому відповідь? Сформулюйте відповідь на підставі тих відомостей, які у вас є, за умови, що ваш знайомий розповів абсолютно все.

Завдання №7 (тести):

1. Коли виникли ідеї сталого розвитку?

- а) на початку ХІХ століття;
- б) після закінчення Першої світової війни;
- в) наприкінці ХХ століття;
- г) усі відповіді неправильні.

2. У чому полягає актуальність сталого розвитку?

- а) сталий розвиток є альтернативою нинішньому незбалансованому розвитку;
- б) сталий розвиток стосується усіх сфер людського життя;
- в) сталий розвиток стосується усіх людей;
- г) усі відповіді правильні.

3. Що означає поняття «сталий розвиток суспільства»?

- а) стабільність економічного зростання;
- б) підвищення рівня матеріального добробуту населення;
- в) збалансованість економічного, екологічного та соціального компонентів розвитку; г) стійкий розвиток соціально-економічної бази суспільства.

4. Що означає поняття «глобалізація»?

- а) розвиток міжнародних відносин між усіма країнами світу;
- б) наслідки глобального потепління;
- в) намагання США поставити себе над усіма країнами світу;
- г) посилення взаємозв'язку між усіма країнами світу;
- д) усі відповіді неправильні.

5. Що означає поняття «соціосфера»?

- а) сфера існування соціуму;
- б) сфера особистісного життя людей;
- в) спілкування людей у виробничій сфері;

г) усі відповіді неправильні.

Завдання №8 (тести):

1. Що означає поняття «людський розвиток»?

- а) сталий розвиток суспільства;
- б) розвиток людського потенціалу;
- в) освіти протягом життя;
- г) усі відповіді неправильні.

2. Що означає поняття «абсолютна бідність»?

- а) відсутність у сім'ї можливості отримати якийсь дохід;
- б) нездатність сім'ї задовольнити первинні потреби за рахунок поточних доходів;
- в) неможливість сім'ї жити на певному середньому рівні достатку;
- г) проживання сім'ї за межею бідності, встановленому владою;
- д) усі відповіді неправильні.

3. Яким чином впливає розвиток освіти на здоров'я людей та тривалість їхнього життя?

- а) покращує здоров'я і збільшує тривалість життя;
- б) погіршує здоров'я та зменшує тривалість життя;
- в) ніяк не впливає;
- г) усі відповіді неправильні.

4. Національний інтерес – це чий інтерес?

- а) держави;
- б) правлячої еліти;
- в) загалу громадян;
- г) усі відповіді неправильні.

5. У чому сутність основного протиріччя між різними соціальними верствами?

- а) несправедливий розподіл виробленого сукупного продукту;
- б) різні релігійні та ідеологічні уподобання; в) різні програмні установки політичних партій;
- г) усі відповіді неправильні.

6. Які засоби подолання розбіжностей інтересів є найбільш ефективними?

- а) узгодження інтересів, компроміси;
- б) боротьба, змагання;
- в) патерналізм;
- г) усі відповіді неправильні.